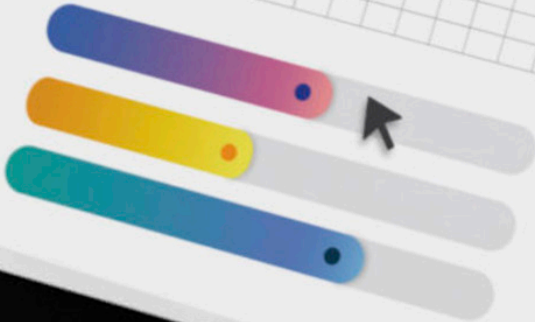

Funded by
the European Union

DORACAK PËR PATENTA

Patent

T T T

Pjesa e I-rë: Konceptet kyçe	2
1. Çfarë është një Patentë e shpikjes?	2
2. Përse janë të dobishme patentat?	3
3. Çfarë janë sekretet tregtare?	4
4. Kohëzgjatja e patentës dhe modelet e shërbimeve	5
Pjesa e II-të: Validiteti i Patentave	6
1. Kërkesat ligjore	6
2. Praktikant më të mira të patentave	8
Pjesa e III-të: Mbrojtja	10
1. Mbrojtja e patentave në Kosovë	10
2. Mbrojtja e patentave jashtë vendit	11
Pjesa e IV-të: Korniza ligjore	15
1. Ligji	15
2. Legjislacioni sekondar	15
Pjesa e V-të: Komercializimi dhe zbatimi i patentave	16
1. Komercializimi i patentave	16
2. Shkeljet e patentave dhe mjetet juridike	17
Pjesa e VI-të: Mjetet e fundit	19
1. Marrja e ndihmës/ kontaktet	19
2. Faqet e dobishme të internetit	19

Qëllimi i këtij Doracaku:

Qëllimi i përgjithshëm i këtij Doracaku është të rrisë ndërgjegjësimin e bartësve të të drejtave dhe të popullatës në përgjithësi për rëndësinë e patentave dhe modeleve të shërbimeve për zhvillimin dhe rritjen e biznesit të tyre.

Pjesa e I-rë

Konceptet kyçe

Çfarë është një Patent e shpikjes?

Duke marrë parasysh se një “shpikje” mund të konsiderohet si një zgjidhje teknike për një problem ekzistues teknik (që mund të marrë formën e një produkti apo një proces), një “patentë” nuk është asgjë, por titulli ligjor, i dhënë nga shteti (dhe në veçanti nga API) që japin të drejta ekskluzive mbi atë shpikje të veçantë.

PATENTAT mbrojnë shpikjet dhe zgjidhjet inovative.

PATENTAT nuk mbrojnë:

- Emri i produktit / shpikjes tuaj
- Forma e saj zbuluese

Edhe pse mund të mos keni burimet e nevojshme financiare për të kryer një R&D të gjerë për të dalë me një teknologji dhe shpikje revolucionare, ju prapë mund të “shpikni” çdo ditë, duke përmirësuar mënyrën në të cilën operoni në biznesin tuaj, duke rritur mjetet që ju përdorni, duke gjetur zgjidhje të reja, etj. Gjithashtu këto shpikje të vogla por të vlefshme mund të meritojnë mbrojtje si patenta.

Ashtu si të gjitha të drejtat e tjera të PI-së, edhe TGJ-të dhe EO-të rregullohen nga “parimi i territorialitetit”. Kjo do të thotë që ato gëzojnë mbrojtje në një shtet të caktuar vetëm nëse janë regjistruar dhe paraqitur siç duhet atje. Nëse nuk ndodh kështu, termi do të merret në konsideratë në domenin publik, dhe si i tillë, ai mund të përvetësohet ose kopjohet nga çdokush. Individët dhe kompanitë inovative mund të zotërojnë disa patenta, në shpikjet e ndryshme që ata kanë krijuar. Është e nevojshme të thuhet, çdo shpikje duhet të mbulohet nga një patentë e veçantë.

Patenta është një çështje shumë e gjerë dhe teknike që kërkon sistematikisht ndihmën e një eksperti (një avokati për patentë). Ky doracak nuk ka për qëllim shndërrimin tuaj në

një ekspert patentash ose avokat, por thjesht për t'ju ofruar me njohuri të mjaftueshme për të marrë hapat e nevojshëm për të vendosur nëse, kur dhe si të mbroni zgjidhjet tuaja inovative dhe të shmangni problemet e mëdha (si shkeljen e patentës së dikujt tjetër). Në çdo rast, duke pasur parasysh natyrën teknike dhe shkencore të patentave, në mënyrë të pashmangshme do të duhet të caktoni një ekspert të vërtetë të patentave për t'ju ndihmuar.

Pse janë të dobishme patentat?

Siç u përmend, funksioni kryesor i patentave është të sigurojë të drejta ekskluzive mbi shfrytëzimin e një shpikjeje.

Siç u tha në nenin 23 të Ligjit për Patenta, kjo do të thotë, në praktikë, se:

- Shpikja e veçantë do të jetë e mbrojtur nga konkurrentët e tjerë në treg;
- Askush nuk mund ta kopjojë atë ose ta përdorë atë pa autorizimin tuaj;
- Nëse ata e bëjnë atë, ju do të jeni në gjendje për të zbatoni të drejtat tuaja të patentës duke i sjellur ata para gjykatës dhe të marrë kompensim;
- Nga ana tjetër, në qoftë se dikush dëshiron ta përdorë patentën tuaj, ata paraprakisht duhet të marrin autorizimin tuaj (dhe natyrisht ju do të jeni në gjendje për ta detyruar për të).

PATENTAT janë shumë të dobishme për ju dhe biznesin tuaj: nëse keni një, ju keni të drejta ekskluzive mbi shpikjen.

KUJDES të mos shkelni patentat e konkurrentëve tuaj

Siç u përmend, të drejtat e patentës janë territoriale nga natyra. Kjo nënkupton që, nëse planifikoni të eksportoni në një vend të ri produktet tuaja duke përfshirë shpikjen tuaj të vlefshme ose zgjidhjen inovative teknike, sigurohuni që të mbroni patentën tuaj paraprakisht dhe të jeni në përputhje me të gjitha kërkesat e parashikuara nga ligji i vendit në fjalë. Me fjalë të tjera, patentat e regjistruara në Kosovë, nuk do të gëzojnë

mbrojtje në vendet e tjera, përveç nëse regjistrohen siç duhet atje. Ky është i ashtuquajti “ parimi i territorialitetit”.

Në secilin vend, shpikjet tuaja do të mbrohen nga ligji i vendit dhe do të trajtohen, për të gjitha synimet dhe qëllimet, si e drejtë kombëtare (me fjalë të tjera, nuk do të jetë i mundur asnjë lloj diskriminimi vetëm se jeni i huaj).

Anasjelltas, nëse doni të përdorni një shpikje, një proces inovativ ose produkt që mbrohet nga një patentë në vendin tuaj, sigurohuni që ta bëni vetëm nëse keni autorizimin e pronarit legjitim të patentës. Përndryshe, ju do të shkelni të drejtat e tij ekskluzive të patentës dhe mund të silleni në gjykatë dhe të sanksionoheni në përputhje me rrethanat: kujdes!

- Ndërsa përparësia kryesore e patentave është sigurimi i mbrojtjes efektive të shpikjeve, duhet të kujtohet se patentat:
- nuk mbrojnë emrin e shpikjes tuaj ose të produkteve / shërbimeve (këto emra duhet të mbrohen si marka tregtare);
- nuk mbrojnë formën dekorative të produkteve tuaja (këto forma duhet të mbrohen si dizajne industriale)

Cilat janë sekretet tregtare?

Sekretet e tregtare mbrojnë çdo informacion konfidencial të biznesit që i siguron një kompanie një avantazh konkurrues, pikërisht sepse mbahet sekret.

Problemi kryesor me sekretet tregtare është se mbrojtja e tyre zgjat vetëm derisa të mbesin sekrete. Kjo do të thotë që nëse një palë e tretë, pa kryer shpërdorime ose shkelje të ligjit, e kupton zgjidhjen tuaj inovative që përfshin sekretin tregtar, mbrojtja juaj do të jetë zhdukur përgjithmonë. Me fjalë të tjera, mbrojtja mund, të paktën në teori, të zgjasë për një kohë të gjatë (si në rastin e formulës së famshme të Coca-Cola), ose ... një ditë! Sa më shpejt që ju e vendosni produktin tuaj të ri në treg, konkurrenti juaj mund të kuptojnë sekretin tuaj tregtar, dhe kjo automatikisht përfundon mbrojtjen e tyre. Mundësia e dytë është shumë më e shpeshtë.

Kjo është potencialisht shumë e rrezikshme dhe duhet të shmanget me çdo kusht: gjëja e fundit që mund të

dëshironi është që konkurrentët tuaj të kopjojnë ligjërisht juve dhe zgjidhjet tuaja inovative.

Me pak fjalë, sekretet tregtare nuk duhet të përdoren si një alternativë ndaj patentave për të mbrojtur shpikjet, por për të mbrojtur lloje të tjera shpikëse dhe zgjidhjeve krijuese që mund ta bëjnë shfrytëzimin e shpikjes tuaj më të lehtë ose më efektive, ose që kontribuojnë në përmirësimin e performancës së kompanisë tuaj. Për shembull, llojet e mëposhtme të zgjidhjeve inovative mund të jenë të përshtatshme për tu mbrojtur si sekrete tregtare:

- listat e klientëve me email adresat e tyre dhe preferencat e blerjes, etj.;
- lista e partnerëve, shpërndarësve, etj.;
- teknikat e avancuara të marketingut;
- qasjet për shërbime më të personalizuar dhe efektive pas shitjes;
- materiale trajnimi;
- analizat e tregut;
- analizat e konkurrentëve, etj .

Është thelbësore që kompanitë të marrin masa aktive për të ruajtur konfidencialitetin e informacionit të mësipërm. Kjo mund të arrihet, në praktikë, duke kufizuar numrin e njerëzve që kanë qasje në sekretet tregtare (p.sh.: fjalëkalimet për të hyrë në një direktori të caktuar në intranet) dhe / ose duke forcuar klauzolat e konfidencialitetit në kontratat e punës të profesionistëve të veçantë, nga natyra e punës së tyre, duhet të kenë qasje në informacion të tillë.

Në këtë moment, Kosova është në proces të hartimit të një legjislacioni ad hoc mbi sekretet tregtare. Tani për tani, ky lloj informacioni konfidencial mbrohet nën konkurrencë të padrejtë, kontrata dhe shkelje penale.

Kohëzgjatja e të drejtave të patentës

Siç përcaktohet në nenin 82 të Ligjit për Patentat në Kosovë, patentat janë të mbrojtura për një periudhë prej 20 vite nga data e dorëzimit të aplikacionit. Në fund të kësaj periudhe 20 vjeçare, ata bien në domenin publik dhe ato nuk mund të rinovohen.

Sidoqoftë, për të ruajtur vlefshmërinë e tyre për periudhën 20 vjeçare, pronarët e patentave duhet të mbajnë mend që të paguajnë tarifën vjetore të mirëmbajtjes çdo vit, nga viti i tretë e tutje (shih nenin 83 të Ligjit për Patentat). Nëse këto tarifa vjetore nuk paguhen, patentat do të anulohet.

Pjesa II-të

Vlefshmëria e Patentave

Në mënyrë që të mbrohet në Kosovë, një shpikje duhet të paraqitet dhe regjistrohet në Agjencinë e Pronësisë Industriale të Kosovës (API). Patenta do të jetë e regjistrueshme vetëm nëse ato janë në përputhje me kërkesat ligjore të parashikuara nga Ligji për Patenta (dhe sidomos nga neni 7, 9, 11, 13 dhe 14) dhe përshkruhet më poshtë.

Kërkesat Ligjore për Vlefshmërinë e Patentës në Kosovë

Në mënyrë që të mund të sigurohet mbrojtja e patentës në Kosovë, një shpikje duhet:

- **Referojuni një çështjeje të patentueshme:** në terma të thjeshtë, shpikja e propozuar nuk duhet të bjerë në një nga sektorët për të cilat patenta nuk mund të jepet në vendin tuaj, siç përshkruhet nga nenin 7 dhe 9 të ligjit për Patentat të Kosovës. Këto çështje të patentueshme përfshijnë zbulime, metoda shkencore, metoda matematikore, metoda për të bërë biznes, krijime estetike, skema, rregulla dhe metoda për kryerjen e veprimeve mendore, lojëra, programe kompjuterike dhe prezantime të thjeshta informacioni. Në mënyrë të ngjashme, në Kosovë shpikjet e mëposhtme nuk janë të patentueshme: shpikjet ku shfrytëzimi i të cilave mund të jetë në kundërshtim me rendin dhe moralin publik; bimët ose varieteti i kafshëve, ose procedura thelbësore biologjike për prodhimin e aeroplanëve ose kafshëve; metodat për trajtimin e trupit të njeriut ose kafshëve nga operacioni ose terapia dhe metodat diagnostike të praktikuara në trupin e njeriut ose kafshëve dhe disa shpikje bioteknologjike (të tilla si proceset për klonimin e qenieve njerëzore).
- **Bëhu i ri:** siç përcaktohet në nenin 11 të Ligjit për Patenta, një shpikje nuk mund të jetë tashmë pjesë e “gjendjes së artit”. Kjo shprehje teknike në realitet thjesht do të thotë që një shpikje nuk është e re nëse ajo ishte zbuluar tashmë për publikun kudo në botë me anë të zbulimeve me shkrim ose me gojë. Për shembull, nuk do të jeni në gjendje të merrni një patentë në Kosovë (ose diku tjetër) për një shpikje që a) është mbuluar nga një patentë paraprake, ose 2) që është përshkruar në detaje në një konferencë, një botim, etj., ose 3) nëse shpikja e propozuar është përdorur thjesht diku nëpër botë.

- **Keni zbatueshmëri në industri:** kjo do të thotë që një shpikje duhet të jetë e dobishme dhe e aftë të riprodhohet në një shkallë të gjerë (nga çdo industri ose në bujqësi). Për të përdorur termat e përdorur nga neni 14 i Ligjit për Patenta, një shpikje gëzon zbatueshmëri industriale nëse “lënda e saj mund të prodhohet ose të përdoret në çdo lloj industrie, përfshirë edhe bujqësinë”.
- **Keni një hap shpikës:** siç parashikohet në nenin 13 i Ligjit për Patentave, një shpikje do të ketë një hap shpikës në qoftë se ajo nuk mund të konsiderohet si e qartë për “person me aftësi në arti”. Në terma praktikë, nëse për dikë që posedon një nivel të ekspertizës në fushën përkatëse të teknologjisë, shpikja e veçantë është e qartë dhe nuk përfaqëson një përparim të vërtetë teknologjik në krahasim me atë që ekziston tashmë, atëherë shpikja në fjalë nuk do të jetë e patentueshme pasi i mungon hapi i kërkuar krijues.
- **Të shpaloset plotësisht:** kur paraqitni një patentë, aplikantët janë të obligueshëm të përshkruajnë dhe të sigurojnë të gjitha detajet e shpikjeve, në të cilën patenta nuk do të jepet ose mund të anulohet në çdo kohë. Neni 55 i Ligjit për Patentat kërkon që “ për patentë duhet të shpalos shpikjen në mënyrë të qartë dhe të plotë, në mënyrë që ajo të mund të realizohet nga personi që ka njohuri nga ajo fushë “ .

Nëse shpikja e propozuar përputhet me të gjitha kërkesat e mësipërme, do t'i jepet një certifikatë. **Urime!**

Sidoqoftë, ndërsa kërkesat ligjore të mësipërme mund të duken të lehta për t'u kuptuar, ato në fakt janë mjaft të vështira për t'u zbatuar: vetëm një profesionist me ekspertizë në fushën specifike të teknologjisë dhe njohurive të sistemit të patentave do të jetë në gjendje të vendosë nëse një shpikje është e re apo jo, ka hap inventiv ose jo, etj. Vetëm një lloj i tillë profesionistësh do të jetë në gjendje të hartojë një patentë (në përputhje me kërkesat e neneve 47, 50 dhe vijim të Ligjit për Patenta të Kosovës). Me fjalë të tjera, qasja DIY (Bëje vetë) nuk është e këshillueshme në fushën e patentave.

Praktikat më të mira në lidhje me patentat

Ekzistojnë një numër praktikash më të mira që përdoruesit duhet të kenë parasysh në fushën e shpikjeve dhe patentave. Kjo përfshinë:

1. Para regjistrimit të një patente, shpikjet nuk duhet t'i shpalosen askujt. Kjo është për shkak se informacioni tashmë në domenin publik nuk mund të mbrohen patentat, që në vend të kësaj kërkojnë një risi absolute dhe në të gjithë botën. Prandaj, shpikësit duhet t'i trajtojnë zgjidhjet e tyre inovative si rreptësisht konfidenciale dhe të shmangin çdo shpalosje (përfshirë prezantimet, botimet, shitjet, etj.). Përdorimi i Marrëveshjeve të Mosdeklarimit (NDA) rekomandohet ngrohtësisht, për çdo diskutim të mundshëm me partnerë, zhvillues ose investitorë të mundshëm.

2. Fakti që një shpikje nuk është në dispozicion në treg nuk do të thotë se ajo është e re, dhe kështu e patentueshme. Shpikësit duhet të kryejnë në mënyrë sistematike kërkimet tona "risi" për të siguruar që shpikjet e tyre të propozuara janë me të vërtetë krejtësisht të reja në të gjithë botën. Ky hulumtim duhet të mbulojë jo vetëm botimet, revistat akademike dhe të biznesit, etj., por edhe të gjithë dokumentet përkatëse të botuara për patentë. Dy ueb faqet e dobishme në këtë drejtim janë: www.epo.org/searching; dhe WIPO - Search International and National Patent Collections.

3. Pronarët e patentave duhet të përdorin në mënyrë sistematike simbolet "R" ose formulimin "E PATENTUAR" ose "SHPIKJE E PATENTUAR" në të gjitha produktet që përfshijnë shpikjet e tyre të patentuara. Ky është një mesazh i mirë paralajmërues për shkelësit e mundshëm.

4. Pronarët e patentave duhet të monitorojnë vazhdimisht tregun për të siguruar që askush të mos kopjojë ose keqpërdorë shpikjet e tyre.

5. Shpikjet e mbuluara nga patentat duhet të përdoren, përndryshe ato rrezikojnë të anulohen ose kundërshtojnë licencën e detyrueshme. Kapitulli IX i Ligjit për Patenta në Kosovë rregullon çështjen e licencave të detyrueshme. Në veçanti, neni 36 përcakton që pronarët e patentave duhet të shfrytëzojnë shpikjen në territorin e Republikës së Kosovës “mjaftueshëm dhe me kushte të arsyeshme”. Dështimi i kësaj, çdo palë e tretë, duke përfshirë Qeverinë, mund t’i kërkojë Gjykatave t’u japë atyre një licencë të detyrueshme për të qenë në gjendje të shfrytëzojnë shpikjen pa autorizimin e mbajtësit të patentës dhe falas (ose pothuajse). Qeveria mund të, nëse është e nevojshme, të caktojë një kompani lokale për të prodhuar e shpikjen në emër të tij . Kjo procedurë është, megjithatë, mjaft e rrallë.

Pjesa III-të

Mbrojtja

Siç përmendet në Pjesën I, Sekt. 1 të këtij doracaku, përdoruesit duhet të mbrojnë patentat e tyre në të gjitha vendet ku ata bëjnë ose synojnë të bëjnë biznes. Kjo për shkak se të drejtat e pronësisë intelektuale, përfshirë patentat, janë të natyrës territoriale (në bazë të parimit të territorit). Kjo nënkupton se duke hyrë në një vend të ri pa e paraqitur në mënyrë të rregullt të patentave mund të jetë potencialisht shumë e rrezikshme: shpikjet e tyre mund të jenë të kopjuara, dhe pronarët e tyre legjitim nuk mund të jenë në gjendje të bëjnë më shumë për mbrojtjen dhe zbatimin e të drejtave të tyre.

Mbrojtja e patentave në Kosovë

Në mënyrë që të sigurohet mbrojtja për një patentë në Kosovë, një kërkesë duhet të paraqitet në zyrën kombëtare të IP-së, të quajtur Agjencia e Pronësisë Industriale të Kosovës (API). Ju lutemi vizitoni faqen e mëposhtme të internetit për të marrë informacion në lidhje me formën që do të përdorni, tarifën për të paguar dhe procedurën që duhet të ndiqni: KIPA (rks-gov.net).

Në veçanti, duhet të përdoret një formë standarde e aplikimit (e dhënë në faqen e mësipërme të internetit). Siç tregohet në nenin 50 të Ligjit për Patenta, aplikimi duhet të përmbajë një kërkesë apo dhënë e një patente, një përshkrim të shpikjes, një ose më shumë pretendime, një abstrakt dhe vizatim të shpikjes. Tarifën përkatëse të regjistrimit duhet të paguhet.

Kërkesa për patentë duhet të dorëzohet me shkrim, në tre kopje, drejtpërdrejt në Agjencinë e Pronësisë Industriale.

Duhet të rikujtohet se një kërkesë për patentë në Kosovë mund të deklaroj përparësinë e një kërkesë të hershme të paraqitur në një vend tjetër. Neni 63 i ligjit për Patenta parashikon që çdo person fizik ose juridik, ose trashëgimtari i tij ligjor, i cili në ndonjë shtet anëtar që është palë e Konventës së Parisit, ose OBT-së, ka dorëzuar aplikacion të rregullt për patentë njihet në Kosovë e drejta e përparësisë në afatin prej dymbëdhjetë (12) muajve prej datës së dorëzimit të aplikacionit të parë, me kusht që të ketë kërkuar njohjen e së drejtës së përparësisë me qëllim të dorëzimit të aplikacionit në Kosovë për të njëjtën shpikje. Nëse ky është rasti, data e

aplikimit në Kosovë do të kthehet prapa në datën e aplikimit të mëparshëm që përdoret si bazë për kërkesën përparësore.

Procedura e paraqitjes rregullohet me Ud-hëzimin Administrativ për Procedurën për regjistrimin e Patentave (MTI nr. 13/2016). Teksti i tillë legjislativ përmban informacione më të hollësishme rreth asaj që duhet të përmbajë aplikimi për patentë (p.sh.: informacion shtesë për kërkesën, përshkrimet, etj.), si dhe një procedurë për njohjen e një patente në Kosovë (neni 4).

Është një mekanizëm relativisht i lehtë, dhe jo shumë i shtrenjtë. Sidoqoftë, përmbajtja e patentave është shpesh teknike dhe shkencore. Përveç kësaj, hartimi aktual i një patente kërkon ekspertizë specifike. Me fjalë të tjera, është gjithmonë e domosdoshme të kontaktohet një avokat i trajnuar për patentë për të hartuar dhe regjistruar një patentë.

Në rast dyshimesh, informacioni dhe udhëzimi se si të paraqitet patentë në Kosovë mund të merren duke kontaktuar API-në.

Mbrojtja e patentave jashtë vendit

Nëse një mbajtës i patentës nga Kosova ose një biznesmen lokal dëshiron të mbrojë shpikjen e tij në disa vende tjera, zgjidhja kryesore e disponueshme për momentin është të paraqesë aplikacione individuale për patentë në të gjitha vendet me interes. Kjo nënkupton plotësimin e aplikimeve të ndryshme, në të gjitha gjuhët përkatëse me zyrat e brendshme të IP-së, në përputhje me kornizat e brendshme normative dhe, për fat të keq, rekrutimin e një agjenti vendor në çdo vend për të paraqitur patentën në emër të tyre. Kjo sepse zyrat e ndryshme kombëtare të PI-së pranojnë të lidhen vetëm me njerëz dhe përfaqësues vendas dhe banorë të atij vendi.

Qasja është pak e rëndë dhe, nganjëherë, e shtrenjtë. Sidoqoftë, është e nevojshme për të shmangur rrezikun që konkurrentët të kopjojnë shpikjen tuaj dhe të përdorin padrejtësisht patentën tuaj.

Nga ana tjetër, ekzistojnë dy zgjidhje të tjera që mund të jenë të dobishme dhe më të lira. Sidoqoftë, ka disa kufizime në përdorimin e tyre.

A. Traktati Bashkëpunimit për Patenta (TBP) sistemi për regjistrimin ndërkombëtar të patentave.

Sistemi TBP është një procedurë e thjeshtë, më e lirë, efektive e centralizuar dhe e administruar nga WIPO; një dyqan me një ndalesë për pronarët e patentave që të paraqesin mbrojtje në tregjet e shumta të eksportit. Sistemi TBP lejon patentë mbajtësit të marrin mbrojtje duke parashtruar një aplikim të vetëm, në një gjuhë (duke përfshirë edhe anglisht), me tarifatat në një monedhë (franga zvicerane) në deri në 153 vende, pa pasur nevojë që të caktojë një agjent IP lokal në të gjitha vendet.

Fatkeqësisht, sistemi TBP është një sistem “i ngushtë”: ai mund të përdoret vetëm nga njerëzit dhe kompanitë që:

1. Janë shtetas të një prej vendeve të Unionit TBP ; ose
2. Keni qëndrim ose vendbanim në një nga ato vende; ose
3. Zotëroni një ndërmarrje reale dhe efektive tregtare ose industriale në një nga vendet anëtare të Unionit TBP.

Deri më tani, Kosova nuk është anëtare e TBP-së. Kjo nënkupton se, për fat të keq, tani për tani, të tilla sistemi mund të përdoren vetëm nga personat dhe ndërmarrjet kosovare që janë në përputhje me një nga kërkesat e mësipërme (si, për shembull, kanë një vendbanim apo një zyrë në një vend anëtar të TBP-së, të tilla si Shqipëria që është anëtare që nga 1995).

Informacion mbi TBP-në, si dhe format dhe procedurat për të plotësuar një aplikim ndërkombëtar mund të gjenden në: PCT – The International Patent System (wipo.int)

Procedura e TBP-së funksionon si më poshtë:

- a. Së pari, një kërkesë ndërkombëtare duhet të paraqitet pranë EİPO-së (ose përndryshe në zyrën kombëtare të patentave të Shtetit palë në Unionin e TBP-së);
- b. Ky aplikacion mund të jetë vetëm në një gjuhë (p.sh.: anglisht)
- c. Aplikimi duhet vetëm të jetë në përputhje me një grup kërkesash zyrtare (edhe nëse kërkohet mbrojtje në deri në 153 vende).
- d. “Autoriteti Kërkimor Ndërkombëtar” (ISA) do të shqyrtojë risite e shpikjes dhe për të prodhuar një raport i cili do të përmbajë dokumente të arritjeve të mundshme të mëparshme që mund të parandalojnë regjistrimin e aplikimit patentës së propozuar.
- e. Normalisht 18 muaj pas parashtrimit aplikimi të publikuar.

- f.** Aplikantët pastaj mund të kërkojnë një raport të dytë dhe më të hollësishëm të kërkimit ndërkombëtar.
- g.** Bazuar në rezultatet e këtyre raporteve, patenta mund të ndryshohet në mënyrë vullnetare.
- h.** Në këtë fazë, aplikimi mund të kërkojë një provimin ndërkombëtar paraprak për të analizuar të gjitha aspektet thelbësore të aplikimit (dmth: risi, hapin shpikës dhe zbatueshmërinë industriale).
- i.** Vetëm pasi që aplikanti është i kënaqur se aplikimi për patentim është në parim i vlefshëm, “Faza Kombëtare” mund të lidhet me zyren kombëtare të IP-së të vendeve ku mbrojtja është kërkuar. Vetëm në këtë pikë, përkthimet do të kërkohen dhe tarifrat kombëtare do të duhet të paguhen.
- j.** E gjithë procedura normalisht zhvillohet 30 muaj nga data e aplikimit.

Një Udhëzues shumë gjithëpërfshirës për mënyrën e përdorimit të PCT është në dispozicion në: [The PCT Applicant’s Guide \(wipo.int\)](http://www.wipo.int)

B. Sistemi Evropian i Patentës

Përmes kësaj rruge rajonale, aplikantët për patentë mund të mbrojnë shpikjet e tyre, në bazë të një kërkesë të vetme, në rreth 40 vende të Konventave Evropiane të Patentave - EPC (dmth: 27 vendet e BE-së, vendet e tjera evropiane dhe disa shtete që kanë përfunduar zgjatjen dhe marrëveshjet e vlefshmërisë me EPO - ju lutem shikoni listën e vendeve në: [EPO - Home](http://www.epo.org)).

Kjo është një procedurë e centralizuar, me kosto efektive dhe kursim kohe, e administruar nga Zyra Evropiane e Patentave (EPO). Aplikantët mund të zgjedhin vendet ku dëshirojnë të marrin mbrojtje. Gjuhët zyrtare janë anglishtja, frëngjishtja ose gjermanishtja. Pasi të jenë dhënë nga EPO, patentat kanë të njëjtat efekte juridike si

patentat kombëtare në secilin vend për të cilin ato janë dhënë. Sistemi EPO bazohet në një procedurë të vetme të regjistrimit dhe dhënies së patentës . Sidoqoftë, rezultati nuk është një patentë unike për të gjitha vendet përkatëse, por një pako patentash kombëtare, që do të duhet të zbatohen veçmas.

Ky sistem rajonal mund të jetë me interes të veçantë për njerëzit dhe kompanitë kosovare pasi sistemi evropian i patentave është i hapur për këdo.

Sidoqoftë, duke marrë parasysh që paraqitja e patentave mund të kushtojë, aplikantët e mundshëm duhet të preferojnë sistemin EPC vetëm kur synojnë të mbrojnë shpikjet e tyre në të paktën 4 vende anëtare.

Procedura për të regjistruar dhe marrë një patentë evropiane është si më poshtë:

- a.** Normalisht, procedura për të marrë mbrojtje fillon me një regjistrim kombëtar në zyrën e brendshme të IP-së.
- b.** Aplikantët pastaj të ketë dymbëdhjetë muaj nga data e paraqitjes së parë për të aplikuar për mbrojtje për të njëjtën shpikje në vende të tjera të sistemit EPC. Nëse e bëjnë këtë, aplikimi i tyre për patentë evropiane mund të pretendojë përparësinë e regjistrimit të mëparshëm kombëtar, dhe efektet e tij do të reagojnë deri në datën e aplikimeve të para të brendshme.
- c.** Aplikimet evropiane mund të dorëzohen në internet, me postë ose me faks ose të dorëzohen personalisht në Zyrën Evropiane të Patentave (EPO) në Mynih, Berlin ose Hagë, ose në zyrën e IP të çdo shteti kontraktues.
- d.** EPO do të kontrollojë nëse të gjitha informacionet dhe dokumentet e kërkuara janë siguruar në aplikimin, në mënyrë që të jepet një datë e regjistrimit.
- e.** Pastaj, EPO zhvillon një ekzaminim “formalitetesh” për të verifikuar pajtueshmërinë me disa kërkesa zyrtare (p.sh.: forma dhe përmbajtja e aplikimit, përkthimi i mundshëm, emërimi i mundshëm i një përfaqësuesi nëse është e nevojshme, pagesa e tarifave, etj.).
- f.** Paralelisht, EPO krijon një raport evropian kërkimi, duke renditur të gjitha referencat dhe dokumentet që mund të jenë të rëndësishme për të vlerësuar risinë dhe hapin krijues të shpikjes së propozuar. Një raport i tillë i dërgohet aplikantit, së bashku me një mendim paraprak nëse shpikja mund të jetë e patentueshme.
- g.** Aplikimi publikohet 18 muaj pas datës së regjistrimit (ose datës së përparësisë). Nga botimi, një aplikim për patentë evropiane gëzon mbrojtje të përkohshme në vendet e caktuara në aplikim.

h. Aplikantët kanë gjashtë muaj nga data e botimit për t'iu përgjigjur vëzhgimeve të bëra nga egzaminerët dhe për të vendosur nëse do të ndjekin ose jo aplikimin e tyre duke kërkuar një provim thelbësor.

i. Nëse ata kërkojnë ekzaminimin thelbësor, EPO e kryen atë për të verifikuar nëse aplikimi i propozuar plotëson të gjitha kërkesat ligjore të parashikuara nga Konventa Evropiane e Patentave.

j. Nëse është kështu, patenta jepet. Siç u përmend, kjo nuk është një e drejtë unitare, por një pako e të drejtave kombëtare. Kjo nënkupton që në disa shtete kontraktuese patenta duhet të vërtetohet (duke përfshirë sigurimin e mundshëm të përkthimeve të aplikacionit) në mënyrë që të jetë e zbatueshme.

k. Nëse jepet, një patentë mund të kundërshtohet nga palët e treta (normalisht konkurrentët e aplikantit) brenda nëntë muajve nga data në të cilën granti u përmend në Buletinin Evropian të Patentave.

Informacioni mbi këtë sistem mund të gjendet në: EPO - Home. Informacioni se si të aplikoni për një patentë duke përdorur sistemin EPO mund të gjendet në: EPO - Applying for a patent.

Pjesa VI-të

Korniza ligjore

1. Ligji:

- Ligji për Patentat, 04 / L-029
- Ligji për ndryshimin dhe plotësimin e ligjit 04 / L-029 për Patentat, 05 / L-039

2. Legjislacioni i përzgjedhur sekondar:

- Udhëzim Administrativ MTI-13/2016 për Procedurat e Regjistrimit të Patentave
- Udhëzim Administrativ MTI-10/2016 për Tarifat Administrative për Objektet e Pronësisë Industriale
- Udhëzim Administrativ MTI-6/2018 për Përfaqësuesit e Autorizuar në Fushën e Pronësisë Industriale

Pjesa V-të

Komercializimi dhe zbatimi i patentave

Komercializimi i Patentave

Komercializimi i të drejtave të patentës mund të bëhet potencialisht një model biznesi shumë fitimprurës për pronarin e patentës. Avantazhi i rëndësishëm i patentave, si çdo IPR tjetër, është se ato janë të paprekshme dhe, si të tilla, ato mund të licencohen shumë herë, njëkohësisht, përmes një sërë marrëveshjesh kontraktuale për të maksimizuar fitimet.

Për shembull, një pronar i patentës mund të vendosë të autorizojë një person tjetër në treg (p.sh.: një kompani tjetër, mbase jashtë vendit, ose një biznes jo-konkurrues në vend) për të përdorur shpikjet e tij, përmes një marrëveshje licencimi, në këmbim të pagesës së honorareve. Ky model mund të përsëritet në shumë vende, me pasojë të dukshme pozitive për sa i përket kthimeve ekonomike.

Sidoqoftë, një parakusht për shfrytëzimin dhe komercializimin e suksesshëm të patentave është një kontratë licence ose transferimi i teknologjisë e hartuar mirë. Sipas këtij lloji të kontratave, pronari i një patente u jep leje palëve të treta të përdorin shpikjen e tij për një kohëzgjatje të caktuar, për një objektiv specifik, për një vend ose rajon të veçantë, dhe nën kushtet të cilat janë dakorduar.

Licencimi përfshin avantazhe të konsiderueshme për një pronar të patentës:

- Ai do të marrë të ardhura në formën e tarifave të licencimit dhe honorareve.
- Ai do të jetë në gjendje të përfitojë nga njohuritë lokale, rrjeti dhe ekspertiza e të licencuarve të ndryshëm, dhe aftësinë e tyre për të futur përshtatjet e nevojshme që mund të lehtësojnë depërtimin në tregjet e tyre vendore, dhe ndoshta edhe të përmirësojnë produktet e tij inovative.

Nga ana tjetër, biznesmenët në Kosovë të cilët shpesh mund të mos kenë mjete financiare për të kryer një R&D të gjerë për të dalë me një shpikje të re, thjesht mund të identifikojnë teknologjitë përkatëse të mbuluara nga patentat në pronësi të palëve të

treta dhe të hyjnë në një marrëveshje licencimi (si të licencuar) me ta për të autorizuar të përdorin shpikjen e patentuar.

Në çdo rast, komercializimi i patentave kërkon hartimin e kontratave mjaft komplekse të licencimit dhe marrëveshjeve të transferimit të teknologjisë që duhet të trajtohen nga avokatë me përvojë.

Shkeljet e patentave dhe mjetet juridike

Kjo pjesë përmban sugjerime praktike në rast se patentat janë kopjuar, janë kopjuar, cenuar apo shkelur nga palët e treta, brenda ose jashtë vendit, qoftë përmes mirëbesimit apo mashtrimit.

Së pari, pronarët e patentave duhet të veprojnë si monitorues dhe të monitorojnë vazhdimisht shkeljet e mundshme të shenjave të tyre nga palët e treta. Gjatë punës së tyre të përditshme, ata shpesh janë informuar për atë që bëjnë konkurrentët dhe për ndonjë shkelje të mundshme të IPR-ve të tyre.

Inicimi i procedurës gjyqësore duhet të lihet si mundësia e fundit, pasi ajo mund të zgjas shumë dhe me kohë rezultati i tij është i paparashikueshëm. Një letër e thjeshtë “pusho dhe heq dorë” mbase është e mjaftueshme për t'i dhënë fund një shkeljeje. Nëse kjo nuk çon në një zgjidhje të aktivitetit shkelës, pronarët e dizajneve induatriale mund të përpiqen të arrijnë një zgjidhje jashtë gjykatës, përmes negociatave. Nëse edhe kjo përpjekje dështon, ato mund t'i kthehen shërbimeve të një ndërmjetësi profesionale, i cili mund të lehtësojë arritjen e një marrëveshje të kënaqshme për të dy palët.

Një sistem ADR veçanërisht i përshtatshëm për PI-të administrohet nga WIPO. Për më shumë informacion, ju lutemi referojuni uebfaqes vijuese: <http://www.wipo.int/amc/en/>.

Qartazi, vetëm avokatët me më përvojë duhet të ndërmarrin hapat e mësipërm.

Sa i përket mjeteve korrigjuese, korniza legjislative e Kosovës (Kapitulli XVII i ligjit të Dizajnit Industrial) parashikon mjetet juridike civile të mëposhtme për të zbatuar të drejtat e patentës:

1. Kërkesë për deklaram dhe ndërprerjen e shkeljes (neni 113).
2. Duke kërkuar që produktet që rrjedhin apo janë fituar me shkeljen e patentës, si dhe objektet, veglat dhe mjetet të përdorura kryesisht në prodhimin e produkteve që shkelin patentën, të hiqen nga tregu, konfiskohen apo të shkatërrohen me shpenzime e shkelësit (neni 114).
3. Deklarimin e dëmeve: duke kërkuar pagesën ose të një shpërblimi të barabartë me atë që ata do të kishin perceptuar në rast se do të ishte nënshkruar një marrëveshje e licencës, ose e përfitimeve të marra nga shkelësi në përputhje me rregullat e përgjithshme për pasurimin e padrejtë (neni 115).
4. Publikimi i vendimit të gjykatës që konfirmon aktgjykimi i gjykatës me të cilin vërtetohet shkelja e plotë apo e pjesshme e së drejtës së patentës, të publikohet në mjetet e informimit publik, me shpenzimet e personit të dënuar. (neni 116).
5. Kërkimi i informacionit mbi origjinën dhe rrjetin e shpërndarjes së produkteve që shkelin patentën që do të ofrohet (neni 119).
6. Masat paraprake: masat e përkohshme për të ndaluar ose parandaluar shkeljet dhe, në veçanti: a) urdhri për të ndaluar veprimin e shkeljes së patentës së palës kundërshtare, dhe b) për të urdhëruar konfiskimin ose heqjen e produkteve nga tregu, të cilat janë në kundërshtim me ligji (neni 120).
7. Masat e përkohshme për ruajtjen e dëshmisë (neni 121).
8. Dispozitat ndëshkuese, në formë të gjobave (neni 125).

Në anën tjetër, siç u përmend tashmë, biznesmenët kosovarë duhet të jenë jashtëzakonisht të kujdesshëm për të mos shkelur patentat që janë të regjistruara dhe mbrohen në Kosovë (dhe në çdo vend tjetër ku ata bëjnë biznes), përndryshe kundër tyre mund të aplikohen të gjitha masat dhe sanksionet e mësipërme. Me fjalë të tjera, në qoftë se ata dëshirojnë të përdorin një shpikje që është i mbrojtur nga një patentë që i përket një personi tjetër, ata duhet të sigurohen që e kanë autorizimin e ligjshëm të pronarit të patentës: kujdes!

Pjesa VI

Mjetet e fundit

Marrja e ndihmës / kontaktet

Ministria e Industrisë, Ndërmarrësisë dhe Tregtisë
Lagjja e Spitalit, rr."Arbënor e Astrit Dehari", nr. 21,10000 Prishtinë, Kosovë.
Telefon: +381 38 200 36554

Për një listë të profesionistëve që mund t'ju ndihmojnë në fushën e patentave, ju lutem shihni sa vijon: <https://kipa.rks-gov.net/desk/inc/media/82A702F3-9598-4AF3-8C5D-38908D27604D.pdf>

Ueb faqe të dobishme

- Agjencia për Pronësi Industriale e Kosovës: KIPA (rks-gov.net)
- EUIPO: EUIPO - Home (europa.eu)
- EPO: <http://www.epo.org/>
- FAO: www.fao.org
- WIPO: www.wipo.int
- WIPO SME Division: www.wipo.int/sme
- WIPO Arbitration and Mediation Center: <http://arbitrator.wipo.int>
- WTO: <http://www.wto.org>
- EU: Geographical indications - Trade - European Commission (europa.eu)
- OriTGJn - Home - [oriTGJn | Organization for an International Geographical Indications Network \(oriTGJn-TGJ.com\)](http://oriTGJn.com)
- Directory of IP Offices worldwide: <http://www.wipo.int/directory/en/urls.jsp>
- International Geographical Indication Association (INTA): <http://www.inta.org>
- IP Panorama: <https://www.wipo.int/sme/en/multimedia/>

Ky doracak është botuar me asistencë të Bashkimit Evropian. Përmbajtja e këtij doracaku është përgjegjësi e vetme e IBF International Consulting dhe EPLO dhe në asnjë mënyrë nuk mund të paraqes pikëpamjet e Bashkimit Evropian.

© IPR Project Kosovo
Tetor, 2021
Prishtinë, Kosovë

IPRproject

Intellectual Property Rights Project

Rr. "Johan V. Hahn",
10000 Prishtinë, Kosovë
Tel: 038 726 688

 IPRKosovo

